

Neoliberalizmin Ulusal Güvenlik Siyasaları Üzerine Etkileri ve Türkiye'nin Güvenlik Siyasası Üzerine Bir inceleme

ÖZET

Ulusal güvenlik siyasaları çıkarlara ve algılanan tehditlere göre değişen dinamik politiklardır. Tarihsel süreç içinde ontolojik, sosyo-politik ve jeopolitik koşullara göre yeniden belirlenen bu politikalar 1990'lardan sonra küreselleşme ve neoliberalizmin etkisiyle jeoekonomik içerikler taşımaya başlamış ve bu değişimden ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre farklı düzeyde etkilenecek politikalarına yansıtılmışlardır. Soğuk savaş yıllarında stratejik yapılanmaya göre güvenlik siyasalarını oluşturan ve iç tehditlere daha fazla odaklanan Türkiye ise gelişmekte olan bir ülke olarak dünyanın yaşamış olduğu neoliberal yapılanmanın kendisi için taşıdığı riskleri görememekte ve bunları güvenlik siyasalarına yansıtamamıştır.

ABSTRACT

National security policies are closely related to threat and interests. Within historical process, national security policies are reshaped under ontological, socio-political and geopolitical condition. But after the 1990's, national security policies has changed and focused on geo-economic priorities in particularly and nations all over the world has affected from this change according to their level of development. Turkey's national security policies are shaped according to strategic construction and more focused on interior matter during the cold war times. But now as a developing country, Turkey is not realizing threats which is rising under the neoliberal economic condition and couldn't reorient national security policies for new security environment.

1. Giriş

Güvenlik siyasaları, egemen birikim modelinin, toplumsal yapının ve politik davranışın ürünüdür ve bu yapıdaki değişimle birlikte dönemsel olarak değişmektedir.

Tarihsel süreç içinde, toplumlar büyük ölçüde egemen iktisadi sistemde yaşanan dönüşümün belirlediği beklentilere uygun olarak siyasalar geliştirmişlerdir. Bu siyasalar içinde devletin ve toplumun temel varlık nedenleriyle ilişkilendirilen "güvenlik siyasaları" önemli yer tutmaktadır. Güvenlikle tehdit arasındaki yakın etkileşim nedeniyle güvenlik siyasasının oluşum sürecinde tehdit algılamaları son derece önemlidir. Fakat zaman içinde toplumun ve devletin algıladığı tehditlerde farklılık olabileceğinden yola çıkılarak hangisinin öncelikli ol-

duğu tartışıla gelmiştir. Bununla birlikte, tarih boyunca güvenlik siyasaları devletin tehdit algılaması doğrultusunda biçimlenmiştir.

Bu bağlamda "güvenlik siyasalarına" esas oluşturulan temel parametrelerin neler olduğu ve hangi nesnel şartlar altında saptandığı siyaset biliminin araştırma konularındandır. Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda bu konu askeri ve konjonktürel koşullar altında incelenmiş ve stratejik açıdan derinleştirilmiştir. Oysaki son zamanlarda yapılan antropolojik çalışmalar ekonominin soysal ilişkiler içine yerleşmiş olduğu ve toplumsal davranışı yönlendirdiği gerçeğini açıkça ortaya koymaktadır (Polanyi,2007,88; Platteau,2000,11; Fevre,2003,31).

Buna göre toplumların üretim ilişkilerini ve sermaye birikim modellerini göz önüne almadan tehdit

algılamalarını çözümlemek ve güvenlik siyasalarını açıklamak pragmatist bir yaklaşım olmayacaktır. Bu nedenle, bu çalışmada tarihsel süreç içinde tehdit algılamalarını belirleyen koşullar ve algılanan tehditler doğrultusunda nasıl bir politik yaklaşım sergilendiği incelenerek güvenlik siyasalarındaki değişim incelenmiştir.

Çalışmada Soğuk Savaş döneminde devletler arasındaki Doğu-Batı ayrımının yerini 1990 sonrasında değişen ekonomik koşullara bağlı olarak gelişmiş ve az gelişmiş devletler ayrımına bıraktığı, Soğuk Savaş dönemine ait kutuplar arası gerilimden beslenen askeri tehdit algılamasının artık geçerliliğini yitirdiği ve yeniden yapılanan dünyada gerçek tehdidin ekonomik çıkar ilişkilerinin neden olduğu sosyo-ekonomik kırılmalardan kaynaklandığı ortaya konmuştur.

Dünyada yaşanan bu değişimden gelişmiş ve az gelişmiş devletler farklı biçimlerde etkilenmektedir. Gelişmiş devletler, ekonomik çıkarlarına göre güvenlik siyasalarını yeniden gözden geçirirken az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin algıladıkları tehditler veya bu ülkelerin toplumların karşı karşıya olduğu gerçek tehditler farklılık göstermektedir. Bu konu, gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye üzerinden incelenerek bu ülkelerin tehdit çevrimleri açıklanmaya çalışılmış ve bu bağlamda yeniden yapılanma süreci içinde Türkiye'nin güvenlik siyasası irdelenmeye çalışılmıştır.

2. Dünyanın Neoliberal Yeniden Yapılanması Sürecinde Güvenlik Siyasetinde Yaşanan Değişmeler

Güvenlikle tehdit arasındaki ilişki incelendiğinde temelde insanların güvenlik ihtiyaçlarının biyolojik ve sosyal zayıflıklarından kaynaklandığı görülmektedir (Fromm,2005,52). Buna karşın hayatın akışı içinde karşılaşılan her olumsuzluk tehdit olmadığı gibi kişi ya da toplum tarafından algılanamayan tehditler de tehdit olma özelliğini yitirmez. Bir tehdidin ortadan kalkması ya da tehdit olma özelliğini kaybetmesi için öncelikle doğru olarak algılanması daha sonra ise çözümlerin uygun bir aracı yoluyla siyasete aktarılması gerekir. Siyaset biliminde bu süreç güvenlik politikalarının konusunu oluşturmaktadır.

Güvenlik siyasasının hangi nesnel şartlar altında geliştiğini anlamak içinse tarihsel süreç içinde nelerin tehdit olarak algılandığını saptamak yerinde olacaktır. Bu bağlamda tarihte geriye doğru gittiği-

mizde ilk olarak güvenliğin konusunu ilkel dönemde doğa şartlarına karşı verilen hayatta kalma mücadelesinin oluşturduğunu söyleyebiliriz (Şenel,1995,17). Avcılıktan, toplayıcılığa oradan tarım toplumuna geçişte yaşanan sosyal ve ekonomik ilişkiler, her dönemin güvenlik siyasaları için belirleyici olmuştur. Başlangıçta kullanmak için üreten insan daha sonra biriktirmek ve kazanmak için üretmeye başlamış, oluşturulan bu ilkel sermaye, korunması gereken bir değer olarak güvenlik siyasalarına konu olmuştur.

Üretim araçları ve ilişkileri bakımından tarihsel bir dönüm noktası olan Sanayi Devrimine kadarki sürede üretim araçlarında ve sermaye birikim modelinde çok az değişiklikler yaşandığı için ekonomi ve güvenlik ilişkileri açısından türdeş özellikler gösteren uzun bir dönem görmekteyiz. Bu uzun dönem içinde giderek ticaretin örgütlenişi askeri ve savaşçı bir nitelik kazanmıştır. Ticaretle korsanlık, silahlı kervanlar, kılıçlı tüccarlar ve fermanlı şirketlere doğru bir değişim yaşanırken toplumsal ilişkilerin giderek güce dayandığı bir sosyal örgütlenmede algılanan tehditlere göre geliştirilen güvenlik siyasaları klasik anlamda askeri önlemlerle sınırlı kalmıştır (Polanyi,2007,50).

Sanayi Devriminde yaşanan sosyo-ekonomik değişim ve dönüşümlerde Rönesans ve Reformasyon özel bir yer tutar. Çünkü bu fikir devrimi ortaçağın skolâstik ve disipliner anlayışına önemli darbeler vurmuştur (Armaoğlu,1997,19). Bu dönemden sonra insanların fikir yapılarındaki özgür düşünce eğilimi akademik bir ilgiden çıkarak, ekonomik ve sosyal hayatta liberal yaklaşımların da önünü açmıştır.

Sanayi Devriminden itibaren özellikle Avrupa'da üretim biçiminde yaşanan değişimler toplum üzerinde sosyal ve iktisadi dönüşümlere yol açmıştır. Sanayi Devriminin dinsel, siyasal, bilimsel ve felsefi içerikler taşıyan düşünsel nedenleri başta olmak üzere hızlı nüfus artışı, tarımda yaşanan gelişmeler, yaşam düzeyinde görülen yükseliş ve bunlara bağlı olarak üretim biçiminde yaşanan değişimler toplumun ekonomik olarak yeniden örgütlenmesine neden olmuştur (Tanilli,1999,27). Bu örgütlenme içinde fabrika şehirlerinin yükselişi, yoksulların oturduğu varoşların ortaya çıkışı, çocukların çalışma saatleri, belirli işçi gruplarının düşük ücretleri ve sanayide tekelleşme gibi olgular Sanayi Devrimini tanımlayan unsurlardır. Ancak bu ticari toplumda üretimde karmaşık makinelerin

ve fabrikaların kullanılmaya başlanmasıyla kendi yasalarına göre işleyen piyasa kaçınılmaz olmuş ve piyasa ekonomisinde hammadde ve pazar ihtiyacı dış politikayı yönlendiren başlıca nedenler haline gelmiştir (Polanyi,2007,82).

Sanayi Devrimi sonrası artan sermaye birikimi ve hammadde ile pazar ihtiyaçları uluslararası ticareti önemli bir konuma getirmiştir. Fakat ekonomik açıdan iç ticaretle dış ticaret arasında önemli farklılıklar ve engeller bulunmaktadır. Mesela uluslararası ticaret için en önemli iki öğeden biri deniz ticaret yolları diğeri ise güvenlik sorunudur. Çünkü uluslararası ticaretin büyük bir kısmı deniz üzerinden gerçekleştirilir ve dünya ekonomi politikasının can damarları olan geçiş noktalarından en önemli dokuz tanesinin sekizi ise az gelişmiş ülkelerdedir (Davutoğlu,2004,11). Uluslararası ticaretin önünde bulunan önemli engellerin bir diğeri ise güvenlik sorunudur. Bu bağlamda yapılan yatırımların siyasal güvence altında olması ve finans akışının kesintisiz gerçekleşmesi birçok yasal düzenlemeyle sermaye güvenliğinin ve devletler arasında eş güdümün sağlanması gerekir (Jensen ve McGillivray,2005,303). Ayrıca genel olarak sermaye ve ticaretin önündeki en büyük engeller teknik başarısızlıklar değil devletler arası savaşlardır. Fakat küçük devletler arasındaki ya da büyük bir devletle küçük bir devlet arasındaki savaşlar uluslararası sermayeyi hareketlendirip pazar payını büyüteceği için asıl tehlike değildir. Buna karşın iki büyük devletin arasında çıkabilecek bir savaş finans çevreleri ve sermaye sahipleri için bir felaket olur. Bu nedenle, Polanyi (2007,35)' nin belirttiği gibi, Birinci Dünya Savaşı öncesi İngiltere başta olmak üzere güçlü devletler büyük bir savaşın çıkmasını önlemek ve uluslararası barışı sağlamak için iki sistemden yararlanmışlardır. Bunlardan biri devletlerarası güç dengesi diğeri ise altın standardıdır. Uluslararası ilişkilerde bir ilke ve sistem olarak kullanılan güç dengesi siyaseti, dönemin güvenlik politikalarını şekillendiren önemli bir politik araçtır

Yazılı bir anlaşmaya bağlı kalmaksızın yürütülen bu güç dengesi Avrupa'da askeri ve diplomatik ilişkiler yoluyla korunmaya çalışılmış ve anlaşma yolları tıkandığında ise giderek ortak eylem yolları aramanın biçimi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı öncesi gelişen olaylar dikkate alındığında, gerçekten de büyük devletlerin çıkarları tehlikeye girdiğinde, bu devletlerin toplu halde küçük devletlerin

işlerine karışma hakkını ellerinde tutmaları, Avrupa düzeyinde tam olarak örgütlenmemiş bir yönetim mekanizmasının varlığını gösteriyordu (Polanyi,2007,374).

Bu formel olmayan sistemin en güçlü desteği, ya bir ticaret anlaşması ya da geleneklerin etkin kıldığı uluslararası bir araç yoluyla gerçekleşen sayısız özel iş ilişkileridir. Hükümetler ve özel sermaye sahipleri uluslararası ilişkilerin çeşitli mali, ekonomik ve yasal yönlerinde birbirleriyle bağlantılı halindedirler ve bu kitle çıkacak bir savaştan en büyük zararı görecektir çıkar gruplarını oluşturduğu için uluslararası örgütlerin bulunmadığı dönemlerde bile ekonomik gücün görünmez baskısıyla güvenliği sağlamaya çalışmışlardır (Polanyi,2007,374).

Birinci Dünya Savaşı öncesi sanayide yaşanan gelişmeler hammaddeye ve enerjiye olan talebi artırırken piyasalarda yaşanan daralmalar uluslararası sistemi adeta bıçak sırtında tutmuştur. Çıkan siyasal krizler bu duruma eklenince güç dengesi siyasası barışı korumakta yetersiz kalmış ve yeni bir paylaşım savaşı her şeyi alt üst etmiştir. Bu savaş sonucu büyük imparatorluklar dağılarak yönetilmesi kolay küçük devletlere bölünmüş fakat buna rağmen uzun süreli bir barış yinede sağlanamamıştır.

Dünya ekonomisinin devletlerarası siyasal krizler nedeniyle büyük zarar görmesi İkinci Dünya Savaşı sonrasında yeni bir uluslararası yapılanmayı zorunlu kılmıştır (Newman, 2001,247). Savaş öncesi dünyanın güvenlik valfları olan güç dengesi savaş sonrası yerini çift kutuplu bir dengeye bırakmıştır. Bu dönemde devletlerarası ayırım doğu-batı ekseninde gerçekleşmiş irili ufaklı birçok devlet her iki kutuptaki merkez ülkeler etrafında toplanmıştır. Bu arada dünya ekonomisi eski biçimini yitirmiş *bütçeler ve silahlar, dış ticaret ve hammadde kaynakları, ulusal bağımsızlık ve egemenlik artık para ve kredi mekanizmalarının işlevleri olmuştur* (Polanyi,2007,54). Yine bu dönemde kutuplar arası ideolojik gerginliğe dayalı bir güvenlik siyasası bütün ülkeler tarafından uygulanmaya başlanmış, silahlanmaya dayalı bir barış bu dönemin en büyük özelliği haline gelmiştir. Bu sayede savuma harcamaları sürekli artarak devlet kurumları aracılığıyla silah sanayisine önemli miktarda fon aktarımı yapılmıştır. Bu sermaye birikimi kapitalizmin yeniden yapılanırken ihtiyaç duyduğu ekonomik ve siyasal finansmanı sağlarken (Şaylan,2003,187) yaygın

bir barışın sağlanması ve sürdürülmesi için uluslararası finans; Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi küresel örgütler yoluyla örgütlenmiştir (Emmerji, Jolly ve Weiss,2005,212). Aynı zamanda bilim ve iletişimde yaşanan gelişmeler de kapitalizmin yeniden yapılanmasını kolaylaştırmıştır.

İşte 1990'lı yıllara yaklaştıkça ekonomik koşullardaki bu değişime bağlı olarak, egemen ekonomi politikalarında da değişiklik ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle İkinci Dünya Savaşı sonrasında gözde olan Keynesci politikalar artık yavaş yavaş terk edilmeye başlanmıştır (Savran,2004,2). Yine bu dönemde yüksek kamu harcamalarını gerektiren devletçi kapitalist politika, krizlerin yaratıcısı ilan edilerek suçlanmıştır. Bunun yerini devletin iktisadi devlet teşebbüslerinden ve eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim gibi kamusal alandan elini çekerek ekonomiyi tamamen kendi kurallarına göre işleyen serbest bir piyasaya bırakmasını ve tüm kuruluşların özelleştirilmesini savunan neoliberalizm almıştır.

1990'lı yıllarda dünya Doğu Bloğunun çökmesiyle neoliberal politikaların hızla yayılmasına şahit olmuştur. Dünya'da ekonomi yaklaşımında yaşanan bu köklü değişimler sınırların yabancı saldırılara karşı askeri önlemlerle savunulması anlamına gelen klasik güvenlik anlayışının da artık terk edilmesini gerektirmiştir. Burada gözden kaçırılmaması gereken nokta aslında güvenlik yaklaşımında yaşanan temel değişimlerin Sovyet Bloğu'nun çökmesinden değil ekonomi ve üretim modelinde yaşanan neoliberal değişimden kaynaklandığıdır (Castells,2003,35).

Girilen bu yeni dönemde ise çokuluslu şirketler sayıca artmış ve güçlenmiştir. Bunun sonucu olarak karşılıklı ekonomik ilişkilerin neden olduğu çok taraflı bağımlılık askeri saldırı riskini de oldukça azaltmıştır. Bu nedenle de artık ulusal güvenlik anlayışı "dış saldırılara karşı ulusal sınırları korumaya yönelik askeri önlemler ve tehdit algılamaları" yerine ekonomik kapasite ve üretkenlik ile ilişkilendirilmeye başlanmıştır (Ripsman ve Poul, 2005,206). Piyasa ekonomisinin küresel egemenliği ile birlikte algılanan tehditler de farklılaşmış ve ekonomi, gıda, sağlık, çevre, etnik, kültürel ve politik konular güvenlik siyasalarını yönlendirmeye başlamıştır. Sonuçta neoliberal politikaların ürettiği bu tehditler güvenlik siyasasında klasik güvenlik yaklaşımının değişerek yerine temel insan ihtiyaçlarının da içinde bulunduğu ve piyasa ekonomisini

merkeze alan yapısalcı (Constructivism) bir anlayışa dönüşmesine neden olmuştur (Newman, 2001,247).

1990 sonrası gelişen ekonomik ve siyasal olaylara bağlı olarak neoliberalizmin ürettiği tehditleri analiz edebilmek için jeoekonomik bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. Bu bağlamda uluslararası alanda neoliberalizm üç şey hakkında serbest ve sınırsız hakları savunur. Bunlar;

- (a) Malların ve hizmetlerin serbest dolaşımı,
- (b) Sermayenin serbest dolaşımı,
- (c) Yatırım serbestisi ya da özgürlüğü.

Malların ve hizmetlerin serbestçe dolaşımı için uluslararası alanda politik, ekonomik ve kültürel eşgüdümün sağlanarak dünya piyasalarının tek tip bir yapıya bürünmesi yani ülkeler arasında ekonomik, siyasal ve kültürel engellerin kaldırılması gerekmektedir (Shin, 2000,19). Bu nedenle tüm dünya piyasalarının ekonomik ve siyasal olarak bir birine eklenmesi küreselleşme projelerinin iktisadi boyutunu oluşturmaktadır.

Sermayenin serbest dolaşımı ise paranın finansal getirisini artırmak için gereklidir. Çünkü sanayileşmiş ekonomilerde sermaye sahipleri diğer ülkelerdeki rantabiliteden yararlanmak için sermaye ihraç ederler. Piyasalar arasındaki farklardan dolayı ülke dışına aktarılan sermayenin getirisi her zaman içerideki getiriden daha yüksek olmaktadır.

Ayrıca 1980'lerden sonra giderek artan mal ve sermaye birikiminin emilmesi için "coğrafi yayılma ve mekânsal yeniden örgütlenme" de kaçınılmaz hale gelmiştir (Harvey,2004,23). Bu nedenle sermaye piyasası ve bankacılık alanlarında yaşanan gelişme ile birlikte yeni üretim ve tüketim alanları arayışı büyük sermayelerin güdümündeki siyasal iradeyi adeta yeni sömürgeler arayışına zorlamaktadır (Ferro,2002,48).

Sermayenin serbest dolaşımı için sadece ekonomik yatırımlar ve ticaret ilişkileri değil aynı zamanda sosyal ve kültürel ilişkilerden de yararlanılmaktadır. Mesela futbolun evrenselliğinden yararlanılarak oyuncu ve kulüp transferleri yoluyla zengin ülkeler arasında sermaye aktarımında bulunulur (Milanoviç, 2005, 830). Ayrıca kimi gelişmiş ülkeler azgelişmiş ülkelerde gerçekleştirmeyi düşündükleri yatırımlar için gerekli olan sosyal ve siyasal desteği uluslararası yardım örgütleri ve insani yardım projeleri aracılığı ile sağlarlar.

Bu bağlamda bazı devletlerin ve sermaye sahiplerinin emperyal çıkar ilişkileri içinde birlikte hareket ettikleri görülmektedir. Askeri önlemler, savaşlar ve güvenlik bahaneleri ise bu çıkar ilişkilerinin korunması ve beklentilerinin gerçekleştirilmesi için araç olarak kullanılmaktadır.

Yatırım serbestisi ya da özgürlüğü ise bölgesel farklılıkların avantaja dönüştürülerek sermaye birikiminin artırılması için kullanılan yöntem ve taleplerden biridir. Zaten bir bölgesel sistem içinde aşırı birikim, sermayenin değerini düşüreceğinden ya makul bir gelecekte dolaşıma tekrar katılması için uzun süreli yatırımlara dönüştürülmesi ya da başka yerlerde yeni pazarlar, yeni üretim kapasiteleri, yeni kaynaklar ve olanaklar açmak yoluyla mekânsal olarak yer değiştirmesi gerekir. Bu anlamda hareket kolaylığını sağlamak için doğrudan yabancı yatırımların önündeki engellerin kaldırılması önemlidir(Harvey,2004,23).

Özetle neoliberal dönemde güvenlik yaklaşımı, değişen ve küresel ölçekte dolaşan sermayenin güvenliğine odaklıdır. Yeni pazarların, yatırım alanlarının elde edilmesi, hammadde rezervlerine, ucuz emek gücüne ulaşılabilmesi sermaye birikiminin güvenliği için yaşamsaldır. Bütün bu gereklilikler ise ulus devletlerin yapısal ve işlevsel dönüşümü yoluyla sağlanmaktadır. Bu dönüşüm içinde neoliberal politikalarla devletin küçültülmesi ve devletin asli görevleri arasında olan güvenlik işlerinin bile özel sermayeye devredilmesi büyük önem taşır ve bu dönüşümü sağlamak için güvenlik siyasaları da bir araç olarak kullanılmaktadır.

Dünyanın yeni ekonomik önceliklerine ya da küresel sermayenin ihtiyaçlarına uygun yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesi için istikrarsızlık ve küresel terör birer neden olurken bu dönüşüme uygun olmayan yönetsel biçimlere sahip devletler küresel terör ve istikrarsızlığın kaynağı olarak gösterilmiştir. Sorunu bu bağlamda çözmek için çoğunluğunu azgelişmiş ülkelerin oluşturduğu bu “terör odakları” ya da “şer eksenleri” sözde demokratik toplum projelerinin etüt sahaları haline gelmiştir.

Bu kapsamda geliştirilen bölgesel ve küresel güvenlik siyasaları “güvenlik tabanlı” bir sermaye birikimi için gerekli olan yasal zemini hazırlamaktadır. Konuyu biraz daha somutlaştırmak için bir örnek vermek gerekirse ABD’nin Irak’ı işgaliyle bölgede artan istikrarsızlık küresel enerji ve güvenlik şirketlerine kaynak aktarımı için önemli fırsatlar

yaratmıştır. Birinci Körfez Krizi’nde yanan petrol kuyularını söndürme işi büyük paralar karşılığı ABD’li Özel Güvenlik Şirketi “Haliburton”un bağlı kuruluşlarına verilmiştir. Bu şirketin başkanlığını yapan Dick Cheney Birinci Körfez Savaşı sonrasında şirketteki görevinden ayrılarak ABD Başkan Yardımcısı olmuş ve onun döneminde savunma işlerinin özel sektörler bırakılması bir devlet politikası haline dönmüştür. Irak’ın ikinci defa işgalinde ise bu şirkete bağlı bir kuruluş olan “Blackwater Güvenlik Şirketi” kendine ait bir ordu kurarak Irak’ta Kürt bölgesinin güvenliğini üzerine almıştır. Bu şirket sadece ABD dışında değil, yurt içinde de oldukça aktiftir. Mesela New Orleans’ta ki son sel felaketinden sonra sokak güvenliğini de bu şirket elemanları sağlamıştır (Turgut,2007).

Bu bağlamda başta Ortadoğu olmak üzere birçok bölgede bir türlü sağlanamayan (ya da sağlanmak istenmeyen) istikrara karşı gelişmiş ülkelerin güvenlik siyasalarının kendisi sermaye birikiminin devamı ve ekonomik büyüme için “Örgütlü Kapitalizm” (Foster,2005,10)’in en önemli araçlarından biri haline gelmiştir.

3. Neoliberal Yeniden Yapılanma Sürecinde Türkiye’nin Güvenlik Siyasası

Soğuk Savaşın bitmesinin ardından sermaye ve finans ulusal politikaların en önemli unsuru olmuş jeopolitik olarak Doğu-Batı ayrımı yerini gelişmiş-azgelişmiş ülkeler ayrımına bırakmıştır. Kimi kaynaklarda azgelişmiş ülkeler kapitalist üretim ilişkilerinin henüz yerleşmediği ülkeler olarak tanımlanırken (Sönmez,1998,49) kimi kaynaklarda ise *her hangi bir ülkede kapitalizmin bir üretim biçimi olarak egemen olması ile o ülkenin kapitalizmin etkisi altına girmesinin farklı şeyler olduğu* belirtilmektedir (Başkaya,2001, 59). Bu nedenle azgelişmiş olarak tanımlanan ülkelerde zamanla sanayileşme oranı artsa da ve belli bir sermaye birikimi oluşsa da bunların kontrolü yine merkez ülkelerin ellerinde bulunacaktır. Dolayısıyla *gelişmiş ülkelerin dünyü, az gelişmiş ülkelerin bu günü değildir* (Başkaya,2001,53).

Bu bağlamda çevre ülkelerin çoğunun ekonomileri IMF ve Dünya Bankası gibi küresel finans kuruluşları eliyle gelişmiş ülkeler tarafından kontrol edilmekte olduğu gibi ekonomik performanslarına göre sınıflandırılmaları da yine bu kuruluşlar yoluyla yapılmaktadır. Bu çerçevede uluslararası finans çevreleri tarafından kabul edilmiş ekonomik

göstergelerin içerisinde yer alan Türkiye ise gelişmekte olan bir ülke olarak kabul edilmektedir (Ellsworth,1984,247).

Yeterli sermaye birikimine sahip ve küresel ekonomiye yön veren gelişmiş ülkeler ekonomik liberalizmi bir dünya sistemi olarak sunmakta ve diğer ülkeleri siyasal ve neoliberal piyasa araçlarını kullanarak bu sisteme eklemlemeye zorlamaktadır. Gelişmekte olan ve azgelişmiş ülkeler, kalkınma ve modernleşme yolu olarak tanımladıkları neoliberal piyasayla bütünleşme yaklaşımını ülkelerinin reel çıkarları ve sosyal sınıflar arasındaki gelir uçurumunun artması pahasına uygulamaktadır.

Tanzimat yıllarından bugüne Batıyı kendine model olarak almış olan Türkiye özellikle 1980 sonrası serbest piyasa sistemine geçerek sosyal ve siyasal yaşamını bu doğrultuda düzenlemeye sürecine girmiştir (Kepenek ve Yentürk,1996,129). Sovyetler Birliği'ne komşu olması nedeniyle Soğuk Savaş yıllarında Batı için stratejik bir öneme sahip olan Türkiye, bu yıllarda güvenlik politikasını ideolojik kutuplaşmanın öngördüğü tehditlere göre şekillendirmiştir. Klasik anlamda askeri tehditlere ve politik risklere odaklanmış bu politika nedeniyle Türkiye dünyanın geçirmekte olduğu ekonomik ve siyasal dönüşümü ve neoliberal değişimin getirdiği risklerini görememiştir. Bu nedenle de Sovyetler Birliği'nin beklenmedik bir şekilde dağılmasıyla vizyon sıkıntısı çeken Türkiye Batı'dan kopmamak amacıyla Avrupa Birliği'ne katılım sürecini hızlandırmaya çalışmıştır.

Soğuk Savaşın bitmesiyle ise büyük devletler arasında çatışma riski azalmış ve genel olarak güvenlik politikaları bu doğrultuda yeniden düzenlenmiştir (Rosecrance ve Thompson,2003,377). Fakat büyük devletler tarafından küçük devletlere yönelik harekât düzenleme riski ya da azgelişmiş ülkelerde etnik ayrımcılığa dayalı iç çatışma riski güncelliğini hâlâ korumaktadır. Çünkü bu çatışmalar küresel emperyalizmin finans kaynaklarından birini oluşturmakta ve söz konusu ülkelerin kontrolünü ise kolaylaştırmaktadır.

1990 sonrası yeniden yapılanma içerisinde gelişmiş ülkelerle azgelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya olduğu tehditler temelden farklılıklar göstermektedir. Çünkü ABD'nin 1980'lerde başlattığı neoliberal değişimin dünya düzeni ile ilgili üç temel amacı vardır. Birincisi, ka-

pitalist ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarını ve sınıf ilişkilerini yeniden düzenlemek, ikincisi uluslararası ilişkileri gelişmiş azgelişmiş ya da merkez ve kenar (çevre) ülkeler çerçevesi üzerine oturarak neoliberal yapılanma bağlamında yeniden yapılandırmak, üçüncüsü ise birbirine eklemlemiş bir dünya pazarı oluşturmaktır (Kaygusuz,2007,147). Bu hedeflere ulaşmak için ulusal boyutta azgelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin anayasal çerçevelerinin ve iktidar yapılarının yeniden örgütlenerek neoliberalizme eklemlemelerinin sağlanması, uluslararası boyutta ise yeni bir güvensizlik ortamı yaratılarak silahlanma yarışını içeren çevreleme politikası yerine askeri güç kullanımını içeren yayılma politikasının hayata geçirilmesi amaçlanmıştır.

1989 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ulus devletlerin yeniden yapılandırılmaları için gerekli konjonktürel şartları oluştururken 11 Eylül saldırıları da ABD'nin askeri güç kullanarak yayılma politikasını hayata geçirmesini sağlayacak stratejik fırsatı sağlamıştır.

Bu bağlamda 11 Eylül sonrası ABD öncülüğünde azgelişmiş ülkelere yapılan askeri harekâtların amacı dünyada serbest girişim ve sermaye akışına açık olmayan alanların kalmaması, bu akışların ABD tarafından kontrol edilmesi, petrol ve diğer enerji kaynaklarının Batı/Kuzey ülkeleri için erişilebilirliğinin önündeki tüm engellerin ortadan kalkmasıdır (Harvey,2003, 1-22).

Kaygusuz'un (2007,150) Stephan Gill'den aktardığı gibi Tüm bu amaçlar çerçevesinde ABD, güvenlik açısından dünya ölçeğinde tüm devletleri neoliberal kapitalizme eklemleme düzeylerine göre yeniden sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırmada ABD'nin güvenlik sorunu yaşamayacağı, neoliberalizmi tam olarak benimsemiş devletler merkez ülkeler olarak kabul edilirken, orta düzeyde eklemlemiş devletler ise gelişmekte olan ülkeler olarak adlandırılarak sürekli baskı ve denetim altında tutulmaları planlanmıştır. Bu tür devletlerde neoliberalizm karşıtı siyasal yapılanmalara geçit verilmeyeceği gibi iktidarı kullanan sınıfların bunu tamamen benimsemeleri sağlanmaktadır. Son olarak da ABD'nin gerçek düşmanları olarak tanımladığı (axis of evil) boşlukta olan devletler yer almaktadır ki bu devletlerin de askeri güç kullanarak rejim değişikliği gibi radikal önlemlerle dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Bu çerçeve içinde neoliberal dönüşümü bir Batılılaşma ve kalkınma projesi olarak kabul eden Türkiye çeşitli yöntemlerle¹ Batı'nın sürekli baskısı ve denetimi altında tutulmaktadır. Bölgemizde yer alan İran, Irak ve Afganistan gibi ülkeler ise ABD'nin düşman olarak ilan ettiği ve askeri güç kullanarak rejim değişikliğini gerçekleştirmek istediği diğer çevre ülkelerden birkaçıdır (Woodward,2003,60).

Uluslararası alanda yaşanan bu değişimlere rağmen Türkiye içinde bulunduğu güvensizlik ortamının nedenlerine göre değil sonuçlarına göre bir güvenlik politikası geliştirmektedir. Bu haliyle güvenlik politikalarına temel oluşturan tehdit algılamaları daha çok merkez ülkelerin tehdit algılamaları ile örtüşmektedir. Bu bağlamda başta Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Kurmay Başkanlığı olmak üzere resmi kanallarda Türkiye'nin algıladığı tehditleri şu şekilde açıklamıştır:

- a) Terörizm
- b) Uzun menzilli füzeler, kitle imha silahları
- c) İrticai faaliyetler
- d) Bölgesel çatışmalar (TSK,2007),

Oysaki neoliberalizmin tek bir piyasa ve toplum modeli yaratmak konusundaki hedefleri ve Türkiye'ye yönelik projeleri ekonomik ve siyasal baskıları içeren tehditlerle doludur. Neoliberal yapılanma iktisadi faaliyetlerin maddi ve manevi gerekçelerle kesintiye uğramayacağı bir toplum modeli için projeler üretirken hedef toplumun temel değerlerini kendi değerleriyle sorgulayarak "Deregüle" eder ve toplumu dönüştürür. Bu haliyle neoliberalist dönüşümün taşıdığı, Türkiye için göz ardı edilemeyecek diğer ulusal güvenlik riskleri de aşağıda sıralanmıştır.

a) Uygulanmaya çalışılan serbest piyasa ekonomisi Türkiye için büyük riskler taşımaktadır. Bunun nedeni, Polanyi (2007,114)'nin saptadığı gibi piyasa ekonomisi yalnızca piyasalar tarafından kontrol edilen, düzenlenen ve yönlendirilen bir ekonomik sistemdir Türkiye gibi ekonomisi üretimden güç almayan, yeterli sermaye birikimi ve uzmanlığın oluşmadığı ülkelerde iç piyasalar uluslararası spekülasyonlardan en fazla etkilenerken zarar görür².

b) Neoliberal politikalar, enerji kaynaklarına ulaşımı ve iç piyasaların kontrolünü kolaylaştırmak için

bölgeselciliği desteklemektedir. Daha önce bölgeselcilik, devletin müdahalesi ve refah devleti bağlamında gelişirken bu "yeni bölgeselcilik" neoliberalizmin hegemonyası ve devletin sosyal içerikli bölgesel politikalarından çekilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu da bölgesel yönetimlerin uluslararası aktörlere dönüşmesini amaçlayan etnik ayrımcılığı körükleyen bir durumdur (Bacınoğlu,2001,42). Türkiye'nin özellikle 1980 sonrası artan etnik ayrımcılığa dayalı sorunları bu bağlamda incelenmelidir.

c) Her şeyi meta haline getiren bir ekonomik yaklaşım çevreyi bir sermaye olarak görür ve sorumsuzca tüketir (Barrow,1999,17). Bu bağlamda küresel sermaye kârlı bir yatırım olarak gördüğü doğal varlıklara ulaşmak için sosyal ve ekonomik dokuyu bozmaktan çekinmez. Hindistan'da Coca Cola firmasının yeraltı sularını sorumsuzca tüketerek çevre köyleri susuz bırakması (O'Riordan,2004,236), dünya elmas piyasasının %80'ini elinde tutan "De Beers" şirketi tarafından Sierra Leone'nin bir iç savaşa sürüklenmesi (Bee-son,2003,343), zengin petrol ve maden kaynaklarına sahip az gelişmiş devletlerin gelişmiş ülkeler tarafından siyasal ve ekonomik baskılar altında tutulması gibi sayısız olaylar çevre değerlerinin nasıl bir güvenlik sorunu yaratacağının örnekleriyle doludur.

Ayrıca hayatı destekleyen bir sistem olarak ekolojik sistemin bozulması iklim değişiklikleri ve su kıtlığı gibi sorunlar sosyal hayatın akışını bozarak toplumsal dengeleri sarsacaktır. Yıllarca doğal varlıkları Batılı ülkeler tarafından sömürülen ülkeler, Batılı ülkeler çekildikten sonra çevre felaketlerinin en büyüklerini yaşamaya başlamışlardır. Dünya üzerinde en verimli alanları ve maden yataklarını barındıran Afrika'nın açlık ve kuraklık başta olmak üzere çevre felaketlerinin en kötülerini yaşaması bu sorumsuz tüketilişin en somut örnekleriyle doludur. Türkiye'nin bir "çevre" ülkesi olarak izlediği neoliberal politikalar, ülkenin tüm doğal ve kültürel dokusunu sermaye saldırılarına ve yağmasına açık hale getirmektedir.

d) Küresel ve yerel ekonomik, siyasal ve hukuki örgütler güçlenerek karar mekanizmaları üzerindeki etkinlikleri artar, ulusal egemenliği sınırlar ve devleti dönüştürür (Beland,2005,25).

¹ PKK, Kıbrıs ve Ege Adaları, Kıta Sahaneliği sorunları, Sözde Ermeni Soykırımı yasa tasarıları ve Radikal İslam gibi konular zamana bağlı olarak gündeme getirilerek Türkiye'yi baskı altında tutmak için kullanılan yöntemlerdir.

² Son olarak ABD'nin Mortgage kredi şirketi Countrywide'in neden olduğu krizde ABD borsaları -0.36 ile -0.66 arası, İngiltere -0.56, Almanya -1.90, Japonya -1.99 değer kaybederken Arjantin -7.39, Türkiye ise -6.8 değer kaybetmiştir (Kızılbağ, 2007).

Son yıllarda küreselleşme taraftarlarının küresel sivil toplumun temsilcileri ya da ulus devlete alternatif olarak görülen Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ekonomi yoluyla siyaset üzerindeki etkilerini kullanarak devletin karar sürecini etkileyebilecek bir etkinliğe ulaşmışlardır. Ulusötesi şirketler yoluyla somutlaşan sermaye ise küresel aktörleri yönlendirecek bir güce ulaşmalarından dolayı ulus devletin makro ekonomik dengeler üzerinde bile etkinliğinin denetleyebilecek imkâna ulaşmıştır. Bu bağlamda neoliberal yapılanmaya uygun olarak devlet, piyasaların etkin bir biçimde işleyebilmesi için gerekli bazı kamusal mal ve hizmetlerin üretilmesi ve satılması konusunda piyasa ile ortak hareket edecek şekilde tüm kurumsal ve hukuksal düzeni oluşturmakla yükümlü kılınarak (Roth, 1991,34) adeta küresel karar organlarının emrine verilmiştir.

e) Neoliberalizmin sadece ekonomik bir liberalleşme eylemi olmayıp aynı zamanda ulusal, sosyal ve politik istikrarı da zedeleyebilecek bir ilişkiler yumağıdır. Çünkü küresel sermaye özgürleşebilmek için ulusal karar mekanizmalarının etkinliğini sınırlamaya çalışır. Bunu sağlamak için küresel politikaların tek bir yapı altında toplanması yönünde çaba sarf eder. Neoliberal politikalar G8, OECD, Uluslararası Anlaşmalar Bankası, IMF ve Dünya Bankası gibi ulusüstü karar organlarının eliyle hayata geçirilir ve bu kurumların yetkileri NATO, Avrupa Birliği gibi üst bölgesel oluşumlarla artırılır. Bu kurumlar ise çoğunlukla kendi çıkarlarını küresel kurullarla garanti altına almak isteyen ulusötesi şirketlerin etkisi altında kalmaktadırlar (Khor,1999,2).

Gelişmiş ülkeler yatırımlarını artırmayı şiddetle arzularken gelişmekte olan ülkeler emek ve teknoloji konusunda kısıtlamalara sahiptir. Gelişmekte olan ülkeler teknolojik gelişme, finansal istikrar ve piyasa istikrarı için yabancı yatırımcıları çekmek istemelerine rağmen gerçekte yabancı şirketlerin bu ülkelerde yaşanacak bir teknolojik gelişmeye sıcak bakmadıkları ve bu yönde stratejiler izledikleri görülmektedir.

f) Kendi kurallarına göre işleyen piyasanın neden olduğu ilerlemeler sosyal çözümlere yol açar (Polanyi,2007,123). Çünkü insanın emek gücünü kullanan sistem aynı zamanda bu etikete yapışık fiziksel, psikolojik ve ahlaki bir birim olarak "insanı" da kullandığından toplumsal ve bireysel kültür değerlerini aşındırır (Polanyi, 2007,120). Tüm bunla-

rın sonucu olarak aile yapısı, demografik yapı ve ekonomik koşullar değişir. Ayrıca hükümetler sosyal harcamalar için ayrılan payın sürekli olarak bütümekte olduğunu ve ülkenin rekabet gücünü zayıflattığını öne sürerek sosyal harcamaları kısma yoluna giderek soysal koruyuculuk rolünü terk eder (Bilen ve Es,1998,376). Bunun yanında tüketim ağırlıklı bireysel yaşam felsefesi topluluk duygusunu yok ettiğinden toplumsal önceliklerin yerini bireysel öncelikler alır.

g) Neoliberal yaklaşım minimal devlet anlayışı doğrultusunda kamu girişimlerinin özelleştirilmesini savunmaktadır. Bu bağlamda pek çok alanda olduğu gibi devletin en önemli görevlerinden biri olan savunmanın özelleştirilmesi neoliberal çevreler tarafından yoğun bir biçimde dile getirilmektedir. Türkiye'nin savunma sanayisinde yeteri kadar uzmanlık birikimi ve sermayesi bulunmadığından savunma alanında dışa bağımlılığı sürmektedir. Bu nedenle Türkiye'de savuma sanayisinde faaliyetini sürdüren özel girişimler yabancı yatırımcılarla ortaklık yapmak durumundadırlar. Bu alanda ortaklık yapılan şirketlerin bağlı bulunduğu devletler bu ekonomik ve stratejik işbirliğini siyasal bir baskı aracına dönüştürmekte bu durumda küresel çıkarlarla ulusal çıkarlar arasında ayırım zayıflamakta ve ulus devletin savunması riske girmektedir.

Bu nedenle neoliberalizm'in öngördüğü devlet ve toplum modelinin doğurduğu sorunlar doğru olarak okunmalıdır. Sosyal devlet anlayışının yerini minimal devlet anlayışına terk etmesi sonucu kamusal alanda ortaya çıkan boşluğun hangi otoriteler tarafından doldurulmaya çalışıldığı dikkatlice gözlemlendiğinde klasik tehdit algılamalarının ne derece yetersiz kaldığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de de küresel kapitalizmin egemenliğine hizmet eden neoliberal politikalar, ekonomik çıkarların temel veri kabul edilmesine ve uluslararası ilişkilerde ülkenin stratejik konumunun da bu bağlamda değerlendirilmesini önermektedir. Bu nedenle, önemli enerji kaynaklarının geçiş yolları üzerinde olan ve geniş tüketim pazarlarına sahip Türkiye, gelişmiş ülkelerin ekonomik ve siyasal baskısı altındadır. Bu bağlamda ekonomik güçsüzlüğünü ve iç yapısının yetersizliklerini yenmek için bir yandan küreselleşmenin olumsuzluklarını azaltacak önlemler alırken diğer yandan ulusal politikalara ağırlık vermek durumundadır.

Türkiye'nin küresel güçlerin sürekli olarak ekonomik ve siyasal olarak müdahale ettikleri stratejik öneme sahip bir bölgede yer alması, aşağıdaki çizelgede görüldüğü gibi savunma harcamalarının gelişmiş ülkelerden daha yüksek tutulmasına neden olmaktadır.

Çizelge: 2005 Yılı Verilerine Göre Seçilmiş Bazı Ülkelerin Askeri Harcamalarının GSYİH (GDP)'ya Oranları

Fransa	Almanya	İngiltere	ABD	İran	İtalya	Bulgaristan	İspanya	Türkiye
% 2.6	%1.5	%2.4	%4.06	%2.5	%1.8	%2.6	%1.2	%5.3

Kaynak: (CIA,2006)

Yurt içi gelirin önemli bir kısmını savunma harcamaları için ayırmak durumunda kalan Türkiye kullandığı askeri teknolojinin büyük bir kısmını ithal etmesi nedeniyle savunmada dışa bağımlı bir ülke konumundadır. Bu durum başlı başına ulusal güvenliği tehdit eden bir durumdur. Ayrıca 1993 yılına ait NATO verilerine göre savunmaya ayırdığı bütçenin %50'si personel giderleri için harcanmaktadır (Countries,2007). Bu haliyle savunmaya ayırdığı bütçeden askeri teknolojisini geliştirmek için ayırdığı pay yetersiz kalmakta ve gelişmiş ülkelere bağımlılığı devam etmektedir.

Türkiye'yi Batı ile işbirliğine zorlayan iç ve dış güvenlik gerekçeleri, küresel güçlerin bölgeye yönelik küresel politikalarının yapay ürünüdür. Türkiye, bu sorunları aşmak için bölge ülkeleri ile işbirliğini artırarak ortak noktaları kullanmalı, karşılıklı ilişkileri geliştirmelidir. Türkiye bu ülkelere enerji kaynakları bağlamında ihtiyaç duyduğu gibi, bu ülkelerin de Türkiye'nin sosyal, siyasi, kültürel birikimine ihtiyacı vardır.

Gelişmiş ülkeler neoliberal ekonomi politikalarını uygularken güvenliklerini ve ulusal çıkarlarını göz önünde tutarak yurt içinde kural dışı uygulamaları titizlikle korurken diğer ülkelerden neoliberalizmi istisnasız uygulamalarını beklemektedirler. Bu nedenle küresel politikalara karşı ulusal çıkarları ön planda tutarak direnebilmek için sosyal ve ekonomi politikalarında tamamen Batı güdümünde hareket etmek yerine öz kaynakları etkin kullanmaya yönelik kontrollü bir ekonomik model ve sosyal politikaları hayata geçirmek ulusal bağımsızlığı korumak için daha yerinde olacaktır.

4. Sonuç

Soğuk Savaş sırasında çift kutuplu gerilimden kaynaklanan ve kutuplar arasında süregelen silahlanma yarışına dayalı bir güvenlik anlayışı tüm dünyaya egemen olmuştur. Bu kapsamda üretilen politikalar ve yapılan savunma harcamaları güvenlik üretmenin ötesinde Soğuk Savaş öncesi kapitalist örgütlenmenin ve sermaye birikiminin önemli bir finans kaynağı haline gelmiştir.

Soğuk Savaşın sona ermesiyle yeni bir siyasal ve ekonomik evreye girilmiştir. Girilen bu evrede ulus devletler ve uluslararası ilişkiler alanı da köklü biçimde yeniden yapılandırılmıştır. Devletler arasında sıcak çatışma riskinin azalmasıyla uluslararası ilişkilerde ekonominin belirleyici rolü daha da belirginleşmiştir. Bu bağlamda stratejik ve ideolojik anlamda doğu batı ayrımı yerini gelişmiş ve az gelişmiş devletler ayrımına bırakmıştır.

Tek kutuplu jeopolitik yeni yapılanma küresel ölçekte tek bir piyasa yaratmak ve ortak tüketim kâlıpları oluşturarak küresel ölçekte tek pazar oluşturmak için ulus devletleri tek tip siyasalar geliştirmeye zorlamaya başlamıştır.

Bu bağlamda devletlerin geleneksel işlevleri ve örgütlenme yapıları değişmiş "sosyal devlet" "düzenleyici devlet"e dönüşmüştür. Kapitalist birikim sürecinin ulaştığı bu son noktada devletin sosyal ve ekonomik alandan hızla küçülerek çekilmesi sonucu oluşan boşluklar özel sermaye ya da yabancı yatırımcılar tarafından doldurulurken, siyasal boşluklar ise küresel karar mekanizmaları tarafından kapatılmaya başlanmıştır. Şimdiye kadar çoğunlukla bölgesel ve konjonktürel nitelikler taşıyan "güvenlik siyasaları", devletin temel varlık nedenleriyle ilişkilendirildiğinden üst düzey bir siyasa olarak görülmekteydi. Oysaki özellikle 1980'lerden sonra yaşanan neoliberal süreçte ulus devletin temel dayanaklarından biri olan "güvenlik siyasaları" da bu dönüşümden önemli oranda etkilenerek küresel sisteme uyumlu hareket etmek adına güvenli ve güvenceli bir pazar oluşumuna hizmet edecek önlemleri almaya başlamıştır.

Ekonomik ve sosyal yapısı ile gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya onu kaçınılmaz olarak uluslararası ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı bir siyasal sistemin parçası haline getirmektedir. 1950'li yıllarda başlattığı liberal dönüşüm hareketinin tamamlan-

ması için siyasal ve ekonomik yönden ABD ve Avrupa'ya eklemlemeye çalışan Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla yeni bir sürece girmiştir. Bu değişim, Türkiye'nin Batıyla birlikte hareket etme geleneğini bozmamakla birlikte Batının Türkiye'ye olan ihtiyacını değiştirerek Türkiye'nin jeostratejik önemini yeniden sorgulanmasına neden olmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlarını aşabilmek için Batıyla birlikte hareket etmeyi dış ilişkilerinde temel kural olarak kabul eden Türkiye 1990 sonrası neoliberal politikaları gönüllü olarak uygulamaya başlamıştır.

Sürekli artan dış borçları nedeniyle küresel ekonomik sistemin desteğine ihtiyaç duyan Türkiye, bu ilişkilerin devamı için istenilen yapısal değişiklikleri hayata geçirmekle kalmayıp küresel ve bölgesel politikalarda da Batı'nın yanında yer alarak Batı'nın çıkarlarına uygun hareket etmek zorunda bırakılmıştır.

Türkiye'de küresel kapitalizmin egemenliğine hizmet eden neoliberal politikalar, ekonomik çıkarların temel veri kabul edilmesini ve uluslararası ilişkilerde ülkenin stratejik konumunun da bu bağlamda değerlendirilmesini önermektedir.

1990 sonrasında gelişmiş ülkeler güvenlik siyasalarını revize ederken Türkiye'nin tehdit algılamaları Soğuk Savaş yıllarını hatırlatan stratejik düzlemde kalmıştır ve neoliberal yapılanmanın getirdiği sosyo-ekonomik tehditleri doğru olarak algılayıp yorumlamaktan uzaktır.

Türkiye'nin de eklemlendiği neoliberal piyasanın kuralları gereği ülke ekonomisi küresel piyasaların spekülative etkisine açıktır. Bu nedenle küresel sistemden kaynaklanan ekonomik dalgalanmalar Türkiye'nin sosyal kırılmağını artırarak ulusal direncini zayıflatmaktadır. Bir birine eklemlenen piyasalardan oluşan yeni serbest piyasa sisteminin ulusal egemenliği tehdit eden boyutlara sahip olması, Türkiye'nin bağımsız bütünlüğü için de gerçek bir risk taşımaktadır. Tüm bu koşullar altında küresel sisteme merkez ülkelerin ve küresel sermayenin beklentileri doğrultusunda eklemlemek yerine, toplumun ve doğanın bütünlüğünün korunması, ekolojik olarak dengeli bir çevrede sosyal adaletin sağlandığı bir yaşama dizgesinin kurulabilmesi için neoliberal birikim modelinin ürettiği tehditler yeniden değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- ARMAOĞLU, Fahir (1997), **19.Yüzyıl Siyasi Tarihi**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- BACINOĞLU, Tamer ve Andrea (2001), **Modern Alman Oryantalizmi**, Ankara: ASAM Yayınları.
- BARROW, C.J. (1999), **Environmental Management**, London: Routledge Pub.
- BAŞKAYA, Fikret (2001), **Az gelişmişliğin Sürekliliği**, Ankara: İmge Kitapevi
- BEESON, Mark ve Alex J.Bellamy,(2003), "Globalisation, Security and International Order After 11 September"
- Australian Journal of Politics and History**, Vol: 49, Number: 3, The University of Queensland and Blackwell pub, pp.339–354.
- BELAND, Daniel (2005), "Insecurity, Citizenship and Globalization", **Sosyological Theory**, Vol: 23, Number: 1, Washington: American Sociological Association, Blackwell Pub., pp.25–41.
- BİLEN Mahmut ve Muharrem Es,(1998), "Gelir Dağılımı Sorunu ve Çözümünde Yeni Arayışlar", **Yönetim ve Siyasette Etik Sempozyumu**, Adapazarı: www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/bilen98.pdf, Erişim Tarihi: 05.01.2007, ss.376–399.
- CASTELLS, Manuel,(2003), **The Power of Identity**, Malden: Blackwell Pub.
- CIA, (2006), World Fackbook, www.cia.gov/cia/publications/factbook, Erişim Tarihi:29.10.2006.
- COUNTRIES, (2007), "Turkey-2007-Military", <http://www.theodora.com/wfbcurrent/turkey/index.html>, Erişim Tarihi: 21.09.2007.
- DAVUTOĞLU, Ahmet (2004), **Küresel Bunalım**, İstanbul: Küre Yayınları.
- ELLSWORTH, P.T,(1984), **The International Economy**, New York: Macmillan Publising Company.
- EMMERIJ, Louis, Richard Jolly ve Thomas G.Weiss, (2005),"Economic and Social Thinking at the UN in Historical Perspective", **Development and Change**, Malden (USA): Blackwell Publishing, pp:211–234.
- FERRO, Marc,(2002), **Sömürgecilik Tarihi**, (çev. Muna Cedden), İstanbul: İmge Kitapevi.
- FEVRE, Ralph,(2003), **The New Sociology of Economic Bheavior**, London: Sage Pub.
- FOSTER,J.Bellamy,(2005), "The End Of Rational

Capitalizm”, **Monthly Review**, Vol: 56, Number: 10, <http://www.monthlyreview.org/1003amin.htm>, Erişim Tarihi: 24.09.2007.

FROMM, Erich (2005), **Kendini Savunan İnsan**, (Çev. D.Doğan Yüzer), İzmir: İlya Yayınevi.

HARVEY, David,(2004), (çeviren, E.Mehmet Dinçer), “Yeni Emperyalizm: Mülksüzleşme Yoluyla Birikim”, **Praksis**, Sayı: 11, ss.23–48.

HARVEY, David,(2003), **Yeni Emperyalizm**,(çev.Hür Güldü), İstanbul: Everest Yayınları.

JENSEN, Nathan ve Fiona McGillivray, (2005) “Fedeal İnstitutations and Multinational Investor”, **International Interactions**, Routledge Pub. Pp.303-325.

KAYGUSUZ, Özlem, (2007), “Küreselleşme ve Ulusal Güvenlik Devleti”, **Mülkiye**, Cilt: 31, Sayı: 255, ss. 137-153.

KHOR, Martin,(1999), “Küreselleşmede Son Geleşmeler”, <http://www.antimai.org/blt/blt05.htm>, Erişim Tarihi: 24.09.2007.

KEPENEK Yakup ve Nurhan Yentürk,(1996), **Türkiye Ekonomisi**, İstanbul: Remzi Kitapevi.

KIZILBAĞ, Yaşar (ed.), (2007), “Dünya Beşik Gibi”, **Star Gazetesi**, 17.08.2007.

MILANOVIÇ, Branko, (2005), “Globalization and Goals: Does Soccer Show the Way?”, **Review of International Political Economy**, London: Routledge Pub., pp.829-850.

NEWMAN, Edward, (2001), “Human Security and Constructivism”, **International Studies Perspectives**, Oxford: Blackwell Publishers.

O’RIORDAN, Tim, (2004), “Environmental Science, Sustainability and Politics”, **Royal Geographic Society**, Norwich: University of East Anglia Pub.

PLATTEAU, Jean Philippe, (2000), **Institutions, Social Norms and Economic Development**, USA: Routledge.

POLANYI, Karl,(2007), **Büyük Dönüşüm**, (Çev. Ayşe Buğra), İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Basım.

RİPSMAN, Norrin M,T.V. Poul, (2005), “Globalization and the National Security State: A Framework for Analysis”, **International Studies Review**, Oxford: Blackwell Pub, pp:199–227.

ROSECRANCE, Richard ve Peter Thompson

(2003), “Trade, Foreign Investment and Security”, **Annual Review Politic Science**, www.arjournals.annualreview.org., Erişim Tarihi:16.01.2007.

ROTH,G,(2001), **The Private Provision Of Public Services In Developing Countries**, New York: Oxford University Press Published For The World Bank.

SAVRAN, Sungur (2004), “30 Yıl Krizi”, www.isci-mucadelesi.net, Erişim Tarihi: 12.02.2007.

SHIN, D.M.(2000), “Economic Policy and Social Policy: Policy-Linkages in Era of Globalisation”, **International**

Journal of Social Welfare, UK: Blackwell Publisher.

SÖNMEZ, Sinan, (1998), **Dünya Ekonomisinde Dönüşüm**, Ankara: İmge Kitapevi.

ŞAYLAN, Gencay (2003), **Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi**, Ankara: İmge Kitapevi.

ŞENEL, Alâeddin,(1995), **İlkel Topluluktan Uygar Topluma**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

TANİLLİ, Server,(1999), **Yüzyılların Gerçeği ve Mirası** (IV. ve V. cilt), İstanbul: Adam Yayınları.

TURGUT, Serdar, (2007), “Blackwater-Bush Bağlantısı”, **Akşam Gazetesi**, 25 Eylül 2007.

TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri), (2007), “Savunma Politikası”, **TSK Hakkında** http://www.tsk.mil.tr/1_TSK_HAKKINDA/1_4_Savunma_Politikasi/savunma_politikasi.htm, (Erişim tarihi: 14.09.2007).

WOODWARD, Bob,(2003), **Bush At War**, London: Simom&Schuster Ltd.